

ZAŁĄCZNIK A

Lista kontrolna do widocznego uczenia się wewnątrz szkoły

Warto, aby pracownicy szkoły używali tej listy kontrolnej na początku i w trakcie drogi do widocznego uczenia się wewnątrz szkoły w celu monitorowania swoich postępów. Znaczenie każdej części listy zostało wyjaśnione w kolejnych rozdziałach – rozdziały te należy uważnie przeczytać, by dokładnie zrozumieć wszystkie kwestie wymienione na liście.

Należy także upewnić się, czy wszyscy w szkole rozumieją całą listę. Po tym, jak wszyscy pracownicy szkoły dostaną kopię listy i zaznaczą – poprzez zakreślenie odpowiedniej cyfry – na ile zgadzają się lub nie zgadzają z każdym zamieszczonym w niej twierdzeniem, każdą listę należy niezależnie ocenić, a następnie wspólnie przeanalizować wyniki.

zdecydowanie się nie zgadzam	ogólnie się nie zgadzam	częściowo się nie zgadzam	częściowo się zgadzam	ogólnie się zgadzam	zdecydowanie się zgadzam
1	2	3	4	5	6

NAUCZANIE Z ENTUZJAZMEM I PASJĄ

1. Wszyscy dorośli w tej szkole zdają sobie sprawę z tego, że:

a. różni nauczyciele mają różną siłę oddziaływania na uczenie się uczniów i ich osiągnięcia;	1 2 3 4 5 6
b. wszyscy (szkolni liderzy, nauczyciele, rodzice i uczniowie) wysoko cenią dużą siłę oddziaływania na wszystkich uczniów;	1 2 3 4 5 6
c. wszyscy z zaangażowaniem dążą do rozwijania swoich kompetencji w celu zwiększenia swojej siły oddziaływania na osiągnięcia wszystkich uczniów.	1 2 3 4 5 6

2. W tej szkole zebrano przekonujące dowody na to, że wszyscy pracujący tu nauczyciele są pełni entuzjazmu i pasji – i powinno to stanowić główny element jej promocji.

3. W tej szkole działa program rozwoju zawodowego, który:

a. pomaga nauczycielom poprawić głębokie rozumienie nauczanych przez nich przedmiotów;	1 2 3 4 5 6
b. wspiera uczenie się poprzez analizę interakcji nauczyciele – uczniowie podczas lekcji;	1 2 3 4 5 6

Dozwolone jest kserowanie tego załącznika. Załącznik w wersji do druku do pobrania na stronie: www.sus.ceo.org.pl/ Materiał pochodzi z polskiego wydania książki Johna Hattiego *Widoczne uczenie się dla nauczycieli. Jak maksymalizować siłę oddziaływania na uczenie się*. Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2015 © 2012 John Hattie
© for the Polish edition by Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2013

c. pomaga nauczycielom zrozumieć, jak zapewniać skuteczną informację zwrotną;	1 2 3 4 5 6
d. bierze pod uwagę afektywne nastawienia uczniów;	1 2 3 4 5 6
e. rozwija umiejętności nauczycieli związane z oddziaływaniem na powierzchniowe i głębokie uczenie się.	1 2 3 4 5 6
4. W tej szkole rozwój zawodowy ma także na celu wspomaganie nauczycieli w:	
a. rozwiązywaniu problemów związanych z nauczaniem;	1 2 3 4 5 6
b. interpretowaniu bieżących zdarzeń;	1 2 3 4 5 6
c. byciu wrażliwymi na kontekst;	1 2 3 4 5 6
d. monitorowaniu uczenia się;	1 2 3 4 5 6
e. testowaniu hipotez;	1 2 3 4 5 6
f. okazywaniu szacunku wszystkim członkom szkolnej społeczności;	1 2 3 4 5 6
g. pokazywaniu entuzjazmu i pasji podczas nauczania i uczenia się;	1 2 3 4 5 6
h. pomaganiu uczniom w zrozumieniu złożoności zagadnień.	1 2 3 4 5 6
5. W naszej szkole dążymy do profesjonalizacji pracy poprzez współpracę szkolnych liderów, którzy wspólnie działają na rzecz widocznego uczenia się wewnątrz szkoły.	1 2 3 4 5 6
PLANOWANIE	
6. W szkole działają wykorzystywane przez nauczycieli przemyślane metody:	
a. monitorowania, archiwizowania i udostępniania w odpowiednim momencie opisów wcześniejszych, aktualnych i docelowych osiągnięć uczniów;	1 2 3 4 5 6
b. regularnego monitorowania czynionych przez uczniów postępów i wykorzystywania tych informacji do planowania i ewaluacji lekcji;	1 2 3 4 5 6
c. określania celów edukacyjnych w powiązaniu z oczekiwaną siłą oddziaływania nauczycieli na uczenie się wszystkich uczniów.	1 2 3 4 5 6
7. Nauczyciele rozumieją postawy i predyspozycje, z którymi uczniowie przychodzą na lekcję i starają się je wzmacniać, by stanowiły pozytywny element uczenia się.	1 2 3 4 5 6
8. Nauczyciele w tej szkole wspólnie planują cykle lekcji, których cele uczenia się i kryteria sukcesu odwołują się do wartościowych wymagań programu nauczania.	1 2 3 4 5 6
9. Istnieją dowody na to, że takie planowane lekcje:	
a. zapewniają odpowiednie wyzwania, które angażują uczniów i skłaniają ich do podjęcia wysiłku związanego z uczeniem się;	1 2 3 4 5 6

b. budują wiarę uczniów w możliwość osiągnięcia celów uczenia się;	1 2 3 4 5 6
c. mają odpowiednio wysokie oczekiwania dotyczące osiągnięć uczniów;	1 2 3 4 5 6
d. skłaniają uczniów do wytyczania sobie celów związanych z osiąganiem większej biegłości oraz wkładania dalszego wysiłku w uczenie się;	1 2 3 4 5 6
e. wykorzystują cele uczenia się i kryteria sukcesu, które są uczniom dokładnie znane.	1 2 3 4 5 6
10. Wszyscy nauczyciele doskonale znają program nauczania – jego zawartość merytoryczną, poziomy trudności, oczekiwane postępy i zgadzają się co do jego interpretacji.	1 2 3 4 5 6
11. Nauczyciele rozmawiają ze sobą o sile oddziaływania swojego nauczania, określanej na podstawie dowodów wskazujących na postępy uczniów, oraz o sposobach maksymalizacji swojego wpływu na wszystkich uczniów.	1 2 3 4 5 6
ROZPOCZYNIANIE LEKCJI	
12. Atmosfera panująca w klasie jest według uczniów sprzyjająca: czują oni, że mogą bezpiecznie powiedzieć „nie wiem” lub „potrzebuję pomocy”, panuje ogólne zaufanie i uczniowie mają przekonanie, że nauczyciel słucha tego, co mówią, ponadto uczniowie wiedzą, iż celem lekcji jest uczenie się i robienie postępów.	1 2 3 4 5 6
13. W pokoju nauczycielskim podczas podejmowania decyzji dotyczących szkolnej polityki i nauczania panuje atmosfera zaufania (szacunek dla roli, jaką każdy nauczyciel odgrywa w uczeniu się, szacunek dla kompetencji każdego nauczyciela, szacunek dla siebie nawzajem, jak również wierność swoim przekonaniom).	1 2 3 4 5 6
14. W pokoju nauczycielskim i w salach lekcyjnych dominuje dialog, a nie monolog o uczeniu się.	1 2 3 4 5 6
15. Uczniowie zadają na lekcji więcej pytań niż nauczyciele.	1 2 3 4 5 6
16. Istnieje równowaga pomiędzy mówieniem, słuchaniem i działaniem – zarówno u nauczycieli, jak i u uczniów.	1 2 3 4 5 6
17. Nauczyciele i uczniowie są świadomi równowagi pomiędzy rozumieniem powierzchownym, głębokim i pojęciowym zawartym w celach lekcji.	1 2 3 4 5 6
18. Nauczyciele i uczniowie wykorzystują moc wsparcia rówieśniczego, by robić postępy w uczeniu się.	1 2 3 4 5 6
19. We wszystkich klasach i ogólnie w całej szkole „szufladkowanie uczniów” stanowi rzadkość.	1 2 3 4 5 6
20. Nauczyciele mają wysokie oczekiwania w stosunku do wszystkich uczniów i nieustannie poszukują dowodów pozwalających im te oczekiwania weryfikować i optymalizować. Celem szkoły jest wspieranie uczniów w przekraczaniu granic ich możliwości.	1 2 3 4 5 6
21. Uczniowie mają w stosunku do siebie samych wysokie oczekiwania związane z zachodzącym uczeniem się.	1 2 3 4 5 6

Dozwolone jest kserowanie tego załącznika. Załącznik w wersji do druku do pobrania na stronie: www.sus.ceo.org.pl/. Materiał pochodzi z polskiego wydania książki Johna Hattiego *Widoczne uczenie się dla nauczycieli. Jak maksymalizować siłę oddziaływania na uczenie się*. Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2015
 © 2012 John Hattie
 © for the Polish edition by Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2013

22. Ostatnim etapem procesu planowania jest wybór metod nauczania, które nauczyciele poddają ewaluacji, oceniając, jak wpływają one na ich siłę oddziaływania na uczniów.	1 2 3 4 5 6
23. Nauczyciele postrzegają siebie przede wszystkim jako ewaluatorów i aktywnatorów uczenia się.	1 2 3 4 5 6
PRZEBIEG LEKCJI: UCZENIE SIĘ	
24. Nauczyciele głęboko rozumieją, że uczenie się polega na pokonywaniu kolejnych poziomów sprawności, zdolności, katalizatorów i kompetencji.	1 2 3 4 5 6
25. Nauczyciele rozumieją, że żeby zachodziło uczenie się, uczniowie potrzebują wielu różnych strategii pomagających osiągnąć rozumienie powierzchniowe i głębokie.	1 2 3 4 5 6
26. Nauczyciele stosują zróżnicowane metody nauczania, aby uczenie się było skuteczne i rzeczywiście prowadziło do osiągnięcia celów lekcji przez wszystkich uczniów.	1 2 3 4 5 6
27. Nauczyciele to elastyczni i twórcy eksperci w dziedzinie uczenia się, którzy wiedzą, w którym miejscu procesu, od początkującego, przez kompetentego, po biegłego uczniowie się znajdują, kiedy uczniowie się uczą, a kiedy nie, oraz jaki powinien być następny krok, a także potrafią stworzyć w klasie atmosferę umożliwiającą osiągnięcie celów uczenia się.	1 2 3 4 5 6
28. Nauczyciele są w stanie nauczyć wielu sposobów zdobywania wiedzy i wchodzenia w interakcje, zapewniają też wiele możliwości ćwiczenia tego, czego uczą.	1 2 3 4 5 6
29. Nauczyciele i uczniowie dysponują różnorodnymi strategiami uczenia się.	1 2 3 4 5 6
30. Nauczyciele wykorzystują zasady „planowania wstecz” – cofania się od efektów (kryteriów sukcesu) do celów uczenia się, a następnie do działań i zasobów potrzebnych, by kryteria sukcesu mogły być osiągnięte.	1 2 3 4 5 6
31. Wszystkich uczniów naucza się podejmowania celowego ćwiczenia i umiejętności koncentracji.	1 2 3 4 5 6
32. Istnieją procesy umożliwiające nauczycielom widzenie uczenia się oczami uczniów.	1 2 3 4 5 6
PRZEBIEG LEKCJI: INFORMACJA ZWROTNA	
33. Nauczyciele znają trzy główne pytania, na które pozwala odpowiedzieć informacja zwrotna: „Dokąd zmierzam?”, „Jak mi idzie?” oraz „Jakie są następne kroki?” – i starają się taką informację zwrotną zapewnić.	1 2 3 4 5 6
34. Nauczyciele są świadomi – i starają się zapewnić informację zwrotną odnośnie do trzech ważnych poziomów: zadania, procesu, samoregulacji.	1 2 3 4 5 6
35. Nauczyciele są świadomi wagi pochwał, nie łączą ich jednak z informacją zwrotną.	1 2 3 4 5 6
36. Nauczyciele zapewniają informację zwrotną dostosowaną do punktu, w jakim znajdują się uczniowie w swoim uczeniu się oraz zbierają dowody na to, że informacja ta została właściwie przyjęta.	1 2 3 4 5 6

37. Nauczyciele używają różnorodnych metod oceniania, by zapewnić uczniom szybkie interpretacje kształtujące i modyfikować swoje nauczanie w celu maksymalizowania uczenia się.	1 2 3 4 5 6
38. Nauczyciele:	
a. troszczą się o to, jak uczniowie odbierają i interpretują informację zwrotną;	1 2 3 4 5 6
b. wiedzą, że uczniowie wolą otrzymywać więcej informacji zwrotnych dotyczących postępów, niż takich, których celem jest korygowanie błędów;	1 2 3 4 5 6
c. wiedzą, że gdy uczniowie mają cele stanowiące większe wyzwanie, chętniej i łatwiej przyjmują informację zwrotną;	1 2 3 4 5 6
d. celowo nauczają uczniów, jak prosić o informację zwrotną, jak ją rozumieć i jak z niej korzystać;	1 2 3 4 5 6
e. są świadomi wartości koleżeńskej informacji zwrotnej i celowo nauczają uczniów, jak jej właściwie udzielać.	1 2 3 4 5 6
ZAKOŃCZENIE LEKCJI	
39. Nauczyciele przedstawiają dowody na to, że wszyscy uczniowie czują się tak, jakby zostali zaproszeni do klasy, by efektywnie się uczyć. Zaproszenie to obejmuje: szacunek, zaufanie, optymizm i cel, jakim jest uczenie się.	1 2 3 4 5 6
40. Nauczyciele zbierają dowody pokazujące, jak uczniowie odbierają ich w roli agentów zmian, w jakim stopniu inspirowują swoich uczniów i dzielą się z nimi swoją pasją.	1 2 3 4 5 6
41. Nauczyciele wspólnie poddają krytycznej analizie cele uczenia się i kryteria sukcesu i mają dowody na to, że:	
a. uczniowie potrafią przedstawić cele uczenia się i kryteria sukcesu w sposób, który pokazuje, że je rozumieją;	1 2 3 4 5 6
b. spełniają kryteria sukcesu;	1 2 3 4 5 6
c. uczniowie postrzegają kryteria sukcesu jako wyzwanie na właściwym poziomie;	1 2 3 4 5 6
d. nauczyciele korzystają z tych informacji przy planowaniu następnego cyklu lekcji/dalszego uczenia się.	1 2 3 4 5 6
42. Nauczyciele stwarzają okazje do interpretacji tego, czego uczniowie się nauczyli, zarówno w sposób kształtujący, jak i sumujący, a następnie wykorzystują ją do tego, by w przyszłości podejmować bardziej świadome decyzje dotyczące nauczania.	1 2 3 4 5 6

Dozwolone jest kserowanie tego załącznika. Załącznik w wersji do druku do pobrania na stronie: www.sus.ceo.org.pl/. Materiał pochodzi z polskiego wydania książki Johna Hattiego *Widoczne uczenie się dla nauczycieli. Jak maksymalizować się oddziaływania na uczenie się*. Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2015
 © 2012 John Hattie
 © for the Polish edition by Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2013

RAMY MYŚLENIA

43. W tej szkole nauczyciele/szkolni liderzy uważają, że:

a. ich podstawowym zadaniem jest ewaluacja wpływu ich nauczania na uczenie się i osiągnięcia uczniów;	1 2 3 4 5 6
b. sukcesy i porażki uczniów w uczeniu się świadczą o tym, co oni sami zrobili lub czego nie zrobili... To my jesteśmy agentami zmian!	1 2 3 4 5 6
c. chcą więcej mówić o uczeniu się niż o nauczaniu;	1 2 3 4 5 6
d. postrzegają ocenianie jako informację zwrotną o swojej sile oddziaływania;	1 2 3 4 5 6
e. angażują się w dialog, a nie w monolog;	1 2 3 4 5 6
f. czerpią przyjemność z wyzwań i nigdy nie poprzestają na stwierdzeniu „robię, co mogę”;	1 2 3 4 5 6
g. są przekonani, że to ich zadaniem jest zbudowanie pozytywnych relacji w klasach/pokoju nauczycielskim;	1 2 3 4 5 6
h. informują wszystkich o „języku” uczenia się.	1 2 3 4 5 6